

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه شهید باهنر کرمان
دانشکده ریاضی و رایانه
گروه ریاضی

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه دکترا
رشته ریاضی محض گرایش جبر

ایده‌ال‌های فیتینگ

استاد راهنما

دکتر سینا هدایت

نگارش

سمیه حاجی رضایی

شهریور ماه ۱۳۹۱

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط درجه دکترا به

بخش ریاضی - دانشکده ریاضی و رایانه

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده و هیچگونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

امضاء:

دانشجو: سمیه حاجی رضایی

امضاء:

استاد راهنما: دکتر سينا هدایت

امضاء:

استاد مشاور:

امضاء:

داور اول :

امضاء:

داور دوم:

امضاء:

نماینده تحصیلات تکمیلی:

حق چاپ محفوظ و مخصوص به دانشگاه شهید باهنر کرمان است.

تقدیم به

مہتمم ممبرانم

تشر و قدردانی

سپاس بیکران بر همدلی و همراهی و همگامی پدر و مادر دلسوز و مهربانم که سجده ی ایثارشان گل محبت را در وجودم پروراند و دامن گهربارشان لحظه های مهربانی را به من آموخت و با تقدیر و تشر شایسته از استاد فرهیخته و فرزانه جناب آقای دکتر هدایت که با نکته های دلاویز و گفته های بلند ، صحیفه های سخن را علم پرور نمود و همواره راهنما و راه گشای نگارنده در اتمام و اکمال پایان نامه بوده است.

معلمانا مقامت ز عرش برتر باد همیشه توسن اندیشه ات مظفر باد

و با تشر خالصانه خدمت همه کسانی که به نوعی مرا در به انجام رساندن این مهم یاری نموده اند.

چکیده

هدف از نگارش این رساله، مشخص کردن ساختار مدول‌های باتولیدمتناهی روی حلقه‌های نوتری، در حالتی است که اولین ایده‌آل فیتینگ ناصفر آن‌ها حاصلضرب ایده‌آل‌های بیشین است.

در فصل اول تعاریف و قضایایی که زیربنای مطالب بعدی را تشکیل می‌دهند، بیان شده است.

در فصل دوم یک قضیه اساسی در توصیف ساختار مدول‌های باتولیدمتناهی که اولین ایده‌آل فیتینگ ناصفر آن‌ها بیشین است، روی یک دامنه تجزیه یکتای موضعی بیان و اثبات شده است. در ادامه فصل سعی کرده‌ایم این قضیه را به حالت سرتاسری تعمیم دهیم.

در فصل سوم این شرط را که $T(M)$ جمعی مستقیم M است، جایگزین شرط UFD بودن R در فصل دوم کرده ایم و ساختار R -مدول‌های باتولیدمتناهی را در این حالت مشخص کرده‌ایم.

در فصل چهارم ساختار مدول باتولیدمتناهی M روی دامنه نوتری R را در حالتی مشخص کرده‌ایم که اولین ایده‌آل فیتینگ M حاصلضرب ایده‌آل‌های بیشین R از ارتفاع حداکثر دو و شامل عنصری اول است.

فهرست مطالب

۱	تعاریف مقدماتی	۱
۲	۱.۱ بُعد تصویری	۲
۴	۲.۱ کمپلکس کاژول	۴
۱۰	۳.۱ حلقه‌های ارزیابی گسسته و دامنه‌های ددکینند	۱۰
۱۲	۴.۱ ایده‌آل‌های فیتینگ	۱۲
۲۱	۲ اولین ایده‌آل فیتینگ ناصفر یک مدول روی یک دامنه تجزیه یکتا (UFD)	۲۱
۲۲	۱.۲ بیشین بودن $I(M)$	۲۲
۳۱	۲.۲ حالت سرتاسری	۳۱
۳۹	۳ بیشین بودن و اول بودن اولین ایده‌آل فیتینگ ناصفر یک مدول	۳۹
۴۰	۱.۳ بیشین بودن $I(M)$	۴۰
۴۳	۲.۳ اول بودن $I(M)$	۴۳
	۴ مدول‌هایی که ایده‌آل فیتینگ آن‌ها حاصلضربی از ایده‌آل‌های بیشین است	
۴۷		۴۷
۴۸	۱.۴ مدول‌هایی که ایده‌آل فیتینگ آن‌ها حاصلضربی از ایده‌آل‌های بیشین است	۴۸
۵۶	مراجع	۵۶

فصل ۱

تعاريف مقدماتى

در این رساله حلقه‌ها جابجایی و یک‌دار و مدول‌ها یکانی هستند.

۱.۱ بُعد تصویری

تعریف ۱.۱.۱. فرض کنید M یک R -مدول باشد. دنباله دقیق

$$\dots P_n \xrightarrow{\varphi_n} P_{n-1} \longrightarrow \dots \longrightarrow P_0 \longrightarrow M \longrightarrow 0$$

را یک تجزیه تصویری برای M می‌نامیم هرگاه P_i ها R -مدول‌های تصویری باشند. گوئیم تجزیه تصویری فوق از طول n است هرگاه $P_n \neq 0$ و برای هر $i > n$ ، $P_i = 0$. بُعد تصویری M را طول کوتاهترین تجزیه تصویری M تعریف کرده و آن را با $pd_R(M)$ نمایش می‌دهیم. اگر M تجزیه تصویری از طول متناهی نداشته باشد در این صورت قرار می‌دهیم $pd_R(M) = \infty$.

اگر در تجزیه فوق P_i ها آزاد باشند، تجزیه فوق را یک تجزیه آزاد و اگر P_i ها هموار باشند، تجزیه را یک تجزیه هموار برای M می‌گوئیم.

بُعد سرتاسری R را با $gldim(R)$ نمایش می‌دهیم و به صورت $gldim(R) = \sup_M pd_R(M)$ تعریف می‌کنیم.

تعریف ۲.۱.۱. فرض کنید M یک R -مدول باشد. بُعد همواری M را طول کوتاهترین تجزیه هموار M تعریف می‌کنیم و آن را با $fd_R(M)$ نمایش می‌دهیم. اگر M تجزیه هموار از طول متناهی نداشته باشد، در این صورت قرار می‌دهیم $fd_R(M) = \infty$.

حکم ۳.۱.۱. فرض کنید R یک حلقه نوتری و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد. در این صورت $fd_R(M) = pd_R(M)$.

□

برهان. [۹، قضیه ۸-۲۷].

حکم ۴.۱.۱. فرض کنید M و N دو R -مدول باشند. در این صورت برای هر ایده‌آل اول

$$Tor_n^{RP}(M_P, N_P) = [Tor_n^R(M, N)]_P, n \text{ صحیح نامنفی}$$

□ برهان. [۹، گزاره ۷-۱۷].

حکم ۵.۱.۱. فرض کنید R یک حلقه و M یک R -مدول باشد. در این صورت برای هر عدد صحیح نامنفی n ، شرایط زیر معادلند.

$$(1) \quad fd_R(M) \leq n$$

$$(2) \quad Tor_{n+1}^R(M, N) = 0, \text{ برای هر } R\text{-مدول } N$$

□ برهان. [۹، گزاره ۸-۱۷].

حکم ۶.۱.۱. فرض کنید R یک حلقه موضعی و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد. د شرایط زیر معادلند.

$$(1) \quad M \text{ آزاد است.}$$

$$(2) \quad M \text{ تصویری است.}$$

$$(3) \quad M \text{ هموار است.}$$

□ برهان. [۵، نتیجه صفحه ۴۲].

حکم ۷.۱.۱. فرض کنید M یک مدول با تولید متناهی روی حلقه نوتری R باشد. در این صورت

$$pd_R(M) = \sup_{P \in \text{Spec}(R)} pd_{R_P}(M_P) = \sup_{m \in \text{Max}(R)} pd_{R_m}(M_m)$$

برهان. نشان می‌دهیم $pd_R(M) = \sup_{m \in \text{Max}(R)} pd_{R_m}(M_m)$. اثبات حکم برای ایده‌آل‌های

اول مشابه است. ابتدا نشان می‌دهیم برای هر ایده‌آل بیشین m ، $pd_R(M) \geq pd_{R_m}(M_m)$.

اگر $pd_R(M) = \infty$ ، آن‌گاه چیزی برای اثبات باقی نمی‌ماند. فرض کنید

$$0 \longrightarrow X_n \longrightarrow X_{n-1} \longrightarrow \cdots \longrightarrow X_0 \longrightarrow M$$

یک تجزیه تصویری برای M باشد. به ازای هر $i \geq 0$ ، $R_m \otimes_R X_i \cong (X_i)_m$ ، تصویری

است. از آنجایی که R_m یک R -مدول هموار است، لذا

$$0 \longrightarrow R_m \otimes_R X_n \longrightarrow R_m \otimes_R X_{n-1} \longrightarrow \cdots \longrightarrow R_m \otimes_R X_0 \longrightarrow R_m \otimes_R M \longrightarrow 0$$

یک تجزیه تصویری برای R_m -مدول M_m است. پس $pd_{R_m}(M_m) \leq pd_R(M)$.
 حال فرض کنید $\sup_m pd_{R_m}(M_m) = n < \infty$. فرض کنید m ایده‌آل بیشین دلخواهی باشد. بنا
 به حکم ۳.۱.۱ و حکم ۵.۱.۱، برای هر R -مدول N ، $Tor_{n+1}^{R_m}(M_m, N) = 0$. حال طبق
 حکم ۴.۱.۱، $[Tor_{n+1}^R(M, N)]_m = 0$. از آنجایی که تساوی برای هر ایده‌آل بیشین m
 برقرار است لذا $Tor_{n+1}^R(M, N) = 0$. مجدداً طبق حکم ۵.۱.۱، $fd_R(M) \leq n$. بار دیگر
 بنا به حکم ۳.۱.۱، $pd_R(M) \leq n$ و حکم اثبات می‌شود.

قضیه ۸.۱.۱. فرض کنید R یک حلقه نوتری و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد.
 در این صورت شرایط زیر معادلند.

(۱) M یک R -مدول تصویری است.

(۲) به ازای هر ایده‌آل بیشین m ، M_m یک R_m -مدول آزاد است.

□ **برهان.** [۵، قضیه ۲-۴-۱].

حکم ۹.۱.۱. فرض کنید M یک R -مدول با تولید متناهی و I ایده‌آلی از R باشد به
 طوری که $M = IM$. آن‌گاه عنصر $a \in I$ موجود است به طوری که $(1+a)M = 0$.

□ **برهان.** [۱، نتیجه ۲-۵].

۲.۱ کمپلکس کازول^۱ و عمق یک ایده‌آل

تعاریف، تا انتهای فصل، از مرجع [۴] آورده شده‌اند.

تعریف ۱.۲.۱. فرض کنیم N یک R -مدول باشد. قرار می‌دهیم $\wedge^0 N = R$ و برای هر
 عدد صحیح $m \geq 1$ ، $\wedge^m N$ را خارج قسمت مدول $N \otimes N \otimes \dots \otimes N$ ، (m مرتبه)، بر
 زیرمدول تولید شده توسط عناصر $x_1 \otimes x_1 \otimes x_2 \otimes \dots \otimes x_{m-1}$ و

$x_1, \dots, x_m \in N$ هر $x_1 \otimes x_2 \otimes \dots \otimes x_m - (sgn \sigma) x_{\sigma(1)} \otimes x_{\sigma(2)} \otimes \dots \otimes x_{\sigma(m)}$

^۱Koszul Complex

وبه ازای هر جایگشت σ از مجموعه $\{1, 2, \dots, m\}$ ، تعریف می‌کنیم. $\wedge^m N$ را m امین توان بیرونی N نامیده و هر عنصر آن را با نماد مجموع‌های متناهی $x_1 \wedge x_2 \wedge \dots \wedge x_m$ نمایش می‌دهیم.

تعریف ۲.۲.۱. فرض کنید N یک R -مدول و $x \in N$ عنصری ثابت باشد. کمپلکس

$$K(x) : 0 \longrightarrow R \longrightarrow N \longrightarrow \wedge^2 N \longrightarrow \dots \longrightarrow \wedge^i N \xrightarrow{d_x} \wedge^{i+1} N \longrightarrow \dots$$

را که در آن d_x عنصر همگن $a \in \wedge^i N$ را به $x \wedge a$ می‌نگارد، یک کمپلکس کاژول می‌نامیم.

$$d_x(1) = x \in N, 1 \in R$$

اگر N یک R -مدول آزاد از رتبه n باشد و $x = (x_1, \dots, x_n) \in R^n \cong N$ ، آن‌گاه بجای

$$K(x) \text{ می‌نویسیم } K(x_1, \dots, x_n).$$

تعریف ۳.۲.۱. فرض کنیم M یک R -مدول باشد. عنصر $x \in R$ را یک ناشمارنده صفر

روی M می‌نامیم هرگاه به ازای هر $m \in M$ ، از $xm = 0$ نتیجه شود $m = 0$.

تعریف زیر مفهوم ناشمارنده صفر را تعمیم می‌دهد.

تعریف ۴.۲.۱. فرض کنیم R یک حلقه و M یک R -مدول باشد. یک دنباله از عناصر

$x_1, \dots, x_n \in R$ را یک دنباله منظم روی M (یا یک M -دنباله) نامیده می‌شود، هرگاه

$$(x_1, \dots, x_n)M \neq M(1)$$

(۲) x_1 یک ناشمارنده صفر روی M و برای هر i ، $2 \leq i \leq n$ ، x_i یک ناشمارنده صفر روی

$$\frac{M}{(x_1, \dots, x_{i-1})M} \text{ باشد.}$$

M -دنباله $x_1, \dots, x_n$ را بیشین نامیده می‌شود، هرگاه با افزودن هر عنصر $x_{n+1} \in R$ به این

M -دنباله، $x_1, \dots, x_n, x_{n+1}$ یک M -دنباله نباشد.

ملاحظه ۵.۲.۱. منظور از $H^j(M \otimes K(x))$ در قضیه زیر، j -امین مدول همولوژی

کمپلکس $M \otimes K(x)$ است.

قضیه ۶.۲.۱. فرض کنید M یک R -مدول با تولید متناهی باشد و همچنین برای هر $j < r$
 $H^j(M \otimes_R K(x_1, \dots, x_n)) = 0$ ولی $H^r(M \otimes_R K(x_1, \dots, x_n)) \neq 0$. در این صورت
 هر M -دنباله بیشین در ایده‌آل $I = (x_1, \dots, x_n)$ قرار دارد و از طول r است.

□ **برهان.** [۴، قضیه ۱۷-۴].

نتیجه ۷.۲.۱. اگر $x_1, \dots, x_n$ یک M -دنباله باشد، آن‌گاه

$$H^n(M \otimes_R K(x_1, \dots, x_n)) = \frac{M}{(x_1, \dots, x_n)M}$$

□ **برهان.** [۴، نتیجه ۱۷-۵].

ملاحظه ۸.۲.۱. اگر $I = (x_1, \dots, x_n)$ و $M \neq IM$ ، آن‌گاه طبق نتیجه فوق

$$H^n(M \otimes_R K(x_1, \dots, x_n)) = \frac{M}{IM} \neq 0$$

بنابراین همواره عدد صحیح مثبت r یافت می‌شود که
 $H^{-1}(M \otimes_R k(x_1, \dots, x_n)) = 0$. برای آن قضیه ۶.۲.۱ برقرار باشد.

تعریف ۹.۲.۱. فرض کنیم I ایده‌آلی از حلقه نوتری R و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد به طوری که $M \neq IM$. طبق قضیه ۶.۲.۱، طول همه M -دنباله‌های بیشین در I یکسان است. طول هر M -دنباله بیشین در I را عمق I روی M می‌نامیم و آن را با نماد $\text{depth}(I, M)$ نمایش می‌دهیم. اگر $M = R$ ، طول هر دنباله منظم بیشین در I را عمق I می‌نامیم. در صورتیکه $M = IM$ ، قرار داد می‌کنیم $\text{depth}(I, M) = \infty$.
 اگر $M = R$ آن‌گاه $\text{depth}(I, R)$ را گاهی با $\text{depth}(I)$ نشان می‌دهیم.

توجه کنید که قضیه ۶.۲.۱ مشابهی برای قضیه ایده‌آل اصلی تعمیم یافته است، یعنی بیان می‌کند که عمق یک ایده‌آل که با r عنصر تولید شود، حداکثر r است.

حکم ۱۰.۲.۱. فرض کنید I ایده‌آلی از حلقه نوتری R باشد، در این صورت

$$\text{depth}(I, M) = \text{depth}(\sqrt{I}, M)$$

□ **برهان.** [۴، نتیجه ۱۷-۸].

حکم ۱۱.۲.۱. فرض کنید R یک حلقه نوتری و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد. فرض کنید P ایده‌آل اولی از R باشد به طوری که $P \in \text{Supp}(M)$. برای هر ایده‌آل I از R که $I \subseteq P$ ، $\text{depth}(I, M) \leq \text{depth}(I_P, M_P)$ در حالت کلی ممکن است نامساوی اکید باشد، اما برای هر ایده‌آل I ، ایده‌آل بیشین $P \in \text{Supp}(M)$ موجود است به طوری که $\text{depth}(I, M) = \text{depth}(I_P, M_P)$. بویژه اگر P ایده‌آل بیشینی از R باشد، آن‌گاه $\text{depth}(P, M) = \text{depth}(P_P, M_P)$.

□ **برهان.** [۴، لم ۱۸-۱].

تعریف ۱۲.۲.۱. فرض کنید P ایده‌آل اولی از حلقه R باشد. در این صورت ارتفاع P را برابر کوچکترین کران بالای مجموعه طول‌های زنجیرهای $P_0 \subseteq P_1 \subseteq \dots \subseteq P_n = P$

از ایده‌آل‌های اول R تعریف می‌کنیم مشروط بر این که این مجموعه کوچکترین کران بالا داشته باشد و در غیر این صورت آن را ∞ قرار می‌دهیم. ارتفاع P را با $ht(P)$ نشان می‌دهیم. فرض کنید I ایده‌آلی از حلقه R باشد. در این صورت ارتفاع I را با $ht(I)$ نمایش می‌دهیم و آن را به صورت $ht(I) = \inf_{P \supseteq I} ht(P)$ تعریف می‌کنیم.

قضیه ۱۳.۲.۱. (قضیه ایده‌آل اصلی تعمیم یافته) فرض کنید R حلقه‌ای نوتری و I ایده‌آلی از R باشد که توسط n عضو تولید می‌شود. در این صورت به ازای هر ایده‌آل اول کمین I چون P ، $ht(P) \leq n$.

□ **برهان.** [۱۰، قضیه ۱۵-۴].

حکم ۱۴.۲.۱. فرض کنید R یک حلقه نوتری و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد. اگر I یک ایده‌آل از R شامل $\text{ann}_R(M)$ باشد، آن‌گاه $\text{depth}(I, M)$ از طول هر زنجیر بیشین نزولی از ایده‌آل‌های اول که با یک ایده‌آل اول شامل I شروع و به یک ایده‌آل اول در $\text{Ass}(M)$ ختم می‌شود، کوچکتر یا مساوی است. بویژه $\text{depth}(I, R) \leq ht(I)$.

□ برهان. [۴، حکم ۱۸-۲].

حکم ۱۵.۲.۱. فرض کنید R یک حلقه نوتری و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد.

$$\text{در این صورت } pd_R(M) \geq \text{depth}(\text{ann}_R(M)).$$

□ برهان. [۴، نتیجه ۱۸-۵].

حکم ۱۶.۲.۱. فرض کنید R یک حلقه و $x \in R$ یک عنصر غیر یکه و ناشمارنده صفر

باشد. فرض کنید $\bar{R} = R/(x)$ و M یک $\bar{R}$ -مدول باشد. اگر $pd_{\bar{R}}(M) < \infty$ ، آن گاه

$$pd_R(M) = pd_{\bar{R}}(M) + 1.$$

□ برهان. [۹، گزاره ۸-۳۹].

قضیه ۱۷.۲.۱. فرض کنید R یک حلقه نوتری و I ایده‌آلی از R باشد که توسط یک

$$\text{دنباله منظم تولید می‌شود. در این صورت } pd_R(R/I) = \text{depth}(I).$$

برهان. حکم را با استقرا روی $n = \text{depth}(I)$ ثابت می‌کنیم. ابتدا به راحتی دیده می‌شود

که اگر I توسط دنباله‌ای منظم از طول r تولید شود، آن گاه $\text{depth}(I) = r$. فرض کنید

I توسط یک دنباله منظم از طول ۱ تولید شود، یعنی $I = \langle x \rangle$ که x یک ناشمارنده

صفر است. پس $0 \longrightarrow R \xrightarrow{x} R \longrightarrow R/I \longrightarrow 0$ یک تجزیه آزاد برای R/I است.

لذا $pd_R(R/I) = 1$. حال نشان می‌دهیم که برای حالت $n = 2$ برقرار است. اگر

$I = \langle x_1, x_2 \rangle$ که x_1, x_2 یک دنباله منظم در R است، آن گاه

$$0 \longrightarrow R \longrightarrow \begin{pmatrix} x_2 \\ -x_1 \end{pmatrix} R^2 \xrightarrow{(x_1, x_2)} R \longrightarrow R/I \longrightarrow 0$$

یک تجزیه آزاد برای R/I است. لذا طبق حکم ۱۵.۲.۱، $pd_R(R/I) = 2$. حال فرض

کنید $I = \langle x_1, \dots, x_n \rangle$ که $x_1, \dots, x_n$ دنباله‌ای منظم است. به آسانی دیده می‌شود که

لذا طبق فرض استقرا $depth(I / \langle x_1 \rangle, R / \langle x_1 \rangle) = n - 1$.

$pd_R(R/I) = n - 1 + 1 = n$ ، $۱۶.۲.۱$ حکم به حکم $pd_{R/\langle x_1 \rangle}(R/I) = n - 1$.

□

قضیه ۱۸.۲.۱. (فرمول آوسلندر-بوخسباوم) فرض کنید (R, m) یک حلقه موضعی بوده

و M یک R -مدول باتولید متناهی باشد به طوری که $pd_R(M) < \infty$. در این صورت

$$pd_R(M) = depth(m, R) - depth(m, M).$$

□

برهان. [۴، قضیه ۱۹-۹].

تعریف ۱۹.۲.۱. فرض کنید (R, m) یک حلقه موضعی و نوتری با بعد d باشد. اگر m

یک مجموعه مولد کمین با d عنصر داشته باشد، آن گاه R یک حلقه موضعی منظم نامیده می شود.

قضیه ۲۰.۲.۱. فرض کنید (R, m) یک حلقه موضعی و نوتری باشد. در این صورت R

موضعی منظم است اگر و تنها اگر m توسط یک دنباله منظم تولید شود.

□

برهان. [۵، نتیجه ۹-۱-۱].

تعریف ۲۱.۲.۱. حلقه نوتری R یک حلقه منظم نامیده می شود، هرگاه به ازای هر ایده آل

اول P ، R_P یک حلقه موضعی منظم باشد.

حکم ۲۲.۲.۱. فرض کنید R یک حلقه موضعی و نوتری باشد به طوری که

$gldim(R) < \infty$ و $a \in m - m^2$ یک عنصر ناشمارنده صفر باشد. در این صورت

$$gldim(R / \langle a \rangle) < \infty$$

□

برهان. [۵، نتیجه ۹-۲-۵].

قضیه ۲۳.۲.۱. فرض کنید R یک حلقه موضعی و نوتری باشد. در این صورت R یک

حلقه موضعی منظم است اگر و تنها اگر $gldim(R) < \infty$.

□ برهان. [۴، قضیه ۱۹-۱۲].

قضیه ۲۴.۲.۱. هر حلقه موضعی منظم یک دامنه تجزیه یکتا (UFD) است.

□ برهان. [۴، قضیه ۱۹-۱۹].

۳.۱ حلقه‌های ارزیابی گسسته و دامنه‌های ددکیند

تعریف ۱.۳.۱. زیر حلقه R از میدان K یک حلقه ارزیابی از K نامیده می‌شود، هرگاه به

ازای هر $\alpha \in K$ داشته باشیم $\alpha \in R$ یا $\alpha^{-1} \in R$.

قضیه ۲.۳.۱. فرض کنید R یک حلقه ارزیاب از میدان K باشد. در این صورت

(۱) K میدان کسره‌های حلقه R است.

(۲) R یک حلقه موضعی است.

(۳) R به طور صحیح در میدان کسره‌های خود (یعنی K) بسته است.

□ برهان. [۵، حکم ۵-۱-۳].

تعریف ۳.۳.۱. گروه آبدلی G یک گروه آبدلی مرتب نامیده می‌شود، هرگاه G با رابطه ترتیب

$\leq$ یک مجموعه کلاً مرتب بوده و به‌ازای هر $\alpha, \beta, \gamma \in G$ اگر $\alpha \leq \beta$ آن‌گاه $\alpha + \gamma \leq \beta + \gamma$

و $-\beta \leq -\alpha$. اگر G یک گروه آبدلی مرتب باشد، گیریم $G^* = G \cup \{\infty\}$ و به‌ازای هر

$\alpha \in G$ تعریف می‌کنیم $\alpha + \infty = \infty + \alpha = \infty$ و $\infty + \infty = \infty$ و $\alpha < \infty$.

تعریف ۴.۳.۱. فرض کنیم K یک میدان و G یک گروه آبدلی مرتب باشد. یک ارزیاب

روی K نگاشتی مانند $\nu: K \rightarrow G^*$ است به‌قسمی که

(۱) $\nu(a) = \infty$ اگر و تنها اگر $a = 0$.

(۲) $\nu(ab) = \nu(a) + \nu(b)$ برای هر $a, b \in K$.

(۳) $\nu(a+b) \geq \min\{\nu(a), \nu(b)\}$ برای هر $a, b \in K$.

گروه G را گروه مقادیر تابع ارزیاب ν می‌نامیم.

تعریف ۵.۳.۱. اگر $\nu : K \rightarrow G^*$ یک ارزیاب روی میدان K باشد، آن‌گاه واضح است که $V = \{a \in K : \nu(a) \geq 0\}$ یک حلقه ارزیاب از K است که آن‌را حلقه ارزیاب متناظر با ν می‌نامیم.

تعریف ۶.۳.۱. فرض کنیم K یک میدان باشد. ارزیاب ν روی میدان K ، گسسته نامیده می‌شود، هرگاه ν پوشا بوده و گروه مقادیر آن Z (مجموعه اعداد صحیح) باشد. حلقه ارزیاب متناظر با ارزیاب گسسته را یک حلقه ارزیاب گسسته (DVR) می‌نامیم.

قضیه ۷.۳.۱. فرض کنید R یک دامنه موضعی و نوتری با ایده‌آل بیشین $m \neq 0$ و میدان کسرهای K باشد. در این صورت شرایط زیر معادلند.

(۱) R حلقه ارزیاب گسسته است.

(۲) R دامنه ایده‌آل اصلی است.

(۳) m ایده‌آل اصلی است.

(۴) R به‌طور صحیح بسته و هر ایده‌آل اول ناصفرش بیشین است.

(۵) هر ایده‌آل ناصفر R توانی از m است.

□ **برهان.** [۵، قضیه ۵-۲-۲].

تعریف ۸.۳.۱. دامنه صحیح نوتری R یک دامنه ددکیند نامیده می‌شود، هرگاه R به‌طور صحیح بسته بوده و هر ایده‌آل اول غیرصفر آن بیشین باشد.

قضیه ۹.۳.۱. فرض کنید R یک دامنه ددکیند و I ایده‌آل ناصفری از R باشد. در این صورت هر ایده‌آل حلقه R/I اصلی است.

□ **برهان.** [۵، نتیجه ۵-۳-۱].

قضیه ۱۰.۳.۱. فرض کنید R دامنه ددکیند و I ایده‌آل ناصفری از R باشد. در این صورت I حداکثر توسط ۲ عنصر تولید می‌شود.

□ **برهان.** [۵، نتیجه ۵-۳-۲].

تعریف ۱.۱.۳.۱. فرض کنید M یک R -مدول باشد. $T(M)$ ، زیر مدول تابی M ، از تمامی عناصری تشکیل شده است که توسط یک عنصر منظم R پوچ شوند. همچنین برای $r \in R$ ، $T_r(M)$ را چنین تعریف می‌کنیم.

$$T_r(M) = \{x \in M : rx = 0\}.$$

اگر $T(M) = 0$ ، آن‌گاه M را فارغ از تاب و اگر $T(M) = M$ ، آن‌گاه M را مدول تابی می‌گوییم.

قضیه ۱.۲.۳.۱. فرض کنید R یک دامنه ددکیند و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد.

در این صورت

(۱) اگر M تابی باشد، آن‌گاه اعداد صحیح مثبت n_i و ایده‌آل‌های اول p_i ، $1 \leq i \leq t$ ،

موجودند به طوری که M به طور یکتایی با $\bigoplus_{i=1}^n (R/p_i^{n_i})$ یکرخت است.

(۲) اگر M فارغ از تاب باشد، آن‌گاه عدد صحیح مثبت n و ایده‌آل ناصفر I از R موجودند

به طوری که M به طور یکتایی با $R^n \oplus I$ یکرخت است.

□

برهان. [۲، گزاره ۷-۴-۱۰-۲۳].

۴.۱ ایده‌آل‌های فیتینگ

در این بخش R یک حلقه نوتری است.

تعریف ۱.۴.۱. کمپلکس

$$\mathcal{F} : \dots \longrightarrow F_n \xrightarrow{\varphi_n} F_{n-1} \longrightarrow \dots$$

روی حلقه موضعی (R, P) کمپلکس کمین نامیده می‌شود، هرگاه کلیه نگاشت‌ها در $\mathcal{F} \otimes_R$

R/P صفر باشند. یعنی برای هر n ، $Im \varphi_n \subseteq PF_{n-1}$.

در حالتی که $\mathcal{F}$ یک کمپلکس از مدول‌های آزاد است، تعریف فوق بدین معناست که در هر

نمایش ماتریسی φ_n ، همه درآیه‌ها در P هستند.